

Kvalitet vazduha		
Zakonski osnov	Zakon o zaštiti vazduha; Uredba o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha.	
Naziv opštine/grada:	Kraljevo	
Naziv organizacije koja je prikupljala podatke:	Kraljevački razvojni centar	
Indikator 1.1. JLS usvaja program kontrole kvaliteta vazduha i ima razvijenu lokalnu mrežu za monitoring kvaliteta vazduha (SO2, oksidi azota, PM10 (PM2.5), prizemni ozon, CO, teški metali)	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 1.1. JLS nema (nije izradila i usvojila) program kontrole kvaliteta vazduha i nije uspostavljena lokalna mreže za monitoring kvaliteta vazduha; ne postoje merne stanice niti uzimanje uzoraka zagađujućih materija (SO2, oksidi azota, PM10, prizemni ozon i CO)	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 1.1. postoji program kontrole kvaliteta vazduha i utvrđena su mesta mernih stanica/uzimanje uzoraka zagađujućih materija za SO2, okside azota, PM10, prizemni ozon i CO ali program nije usvojen za tekuću kalendarsku godinu; ne postoji dokumentovani prikaz odabranih mernih mesta i lokacija mernih stanica sa detaljnim fotografijama okolnog područja i detaljnom mapom sa ucrtanim položajem lokacija najvećih izvora zagađivanja	1	
U SKLADU SA ZAKONOM -1.1 postoji važeći program kontrole kvaliteta vazduha i JLS ima uspostavljenu lokalnu mrežu za monitoring kvaliteta vazduha i merne stanice/redovno uzrokovanje za SO2, okside azota, PM10, PM2.5, prizemni ozon, CO, alergeni polen i teške metale (arsen, kadmijum, živa); postoji nepotpun dokumentovani prikaz odabranih mernih mesta i lokacija mernih stanica sa detaljnim fotografijama okolnog područja i detaljnom mapom sa ucrtanim položajem lokacija najvećih izvora zagađivanja (nedostaju fotografije ili mapa ili se ne vrši redovni pregled mernih mesta); minimalna raspoloživost podatka za fiksna merenja za sumpor dioksid, okside azota i suspendovane čestice je 90%.	2	Grad Kraljevo ima usvojen Program kontrole kvaliteta vazduha na teritoriji grada Kraljeva za 2021. Plan ne sadrži slike šireg područja na kome se nalaze merne stanice i poglavlje V koje se odnosi na izveštavanje i mere koje se sprovedu u slučaju prekoračenja granica za zagađujuće materije ima samo opšte stavove bez jasno razrađenih detalja.
IZNAD STANDARDA -1.1. postoji važeći program kontrole kvaliteta vazduha i JLS ima uspostavljenu lokalnu mrežu za monitoring kvaliteta vazduha i merne stanice/redovno uzrokovanje za SO2, okside azota, PM10, PM2.5, prizemni ozon, CO, alergeni polen i teške metale (arsen, kadmijum, živa); postoji dokumentovani prikaz odabranih mernih mesta i lokacija mernih stanica sa detaljnim fotografijama okolnog područja i detaljnom mapom sa ucrtanim položajem lokacija najvećih izvora zagađivanja i vrši se redovni pregled mernih mesta; program kontrole kvaliteta vazduha je dostupan na veb sajtu JLS i lako dostupan; minimalna raspoloživost podatka za fiksna merenja za sumpor dioksid (SO2), okside azota (NOx), suspendovane čestice (PM10, PM2.5), olovo, benzen, ugljen monoksid, prizemni ozon, arsen, kadmijum, živu, nikl i benzo(a)piren je iznad 90%.	3	
Indikator 1.2. JLS je obezbedila sredstva za monitoring kvaliteta vazduha u lokalnom budžetu	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 1.2. u budžetu JLS (2019-2021) nisu obezbeđena sredstva za monitoring kvaliteta vazduha	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 1.2. obezbeđena su sredstva ali ne za celu kalendarsku godinu i/ili sredstva nisu dovoljna za sprovođenje monitoringa (uključujući i sredstva za održavanje mernih stanica)	1	
U SKLADU SA ZAKONOM — 1.2. obezbeđena su dovoljna sredstva za sve navedene godine za sprovođenje monitoringa tokom kalendarske godine za SO2, okside azota, PM10, prizemni ozon i CO	2	U budžetu grada Kraljeva su obezbeđena sredstva za monitoring kvaliteta vazduha u iznosu od 6.7 miliona dinara. Međutim, ne postoje jasno utvrđeni indikatori u programskom delu i zbog toga je ova ocena
IZNAD STANDARDA -1.2. obezbeđena su dovoljna sredstva za sve navedene godine za sprovođenje monitoringa za SO2, okside azota, PM10, PM2.5, prizemni ozon, CO, alergeni polen i teške metale (arsen, kadmijum, živa); u programskom delu budžeta jesu utvrđeni indikatori za merenje ostvarenja ciljeva u oblasti zaštite i unapređenja kvaliteta vazduha	3	

Indikator 1.3. JLS je sprovela javnu nabavku/imenovala pravno lice zaduženo za monitoring kvaliteta vazduha	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 1.3. javna nabavka nije sprovedena (ili je sprovedena sa više od 6 meseci nakon početka godine) ili nije određeno pravno lice zaduženo za monitoring kvaliteta vazduha u poslednje tri godine (i duže)	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 1.3. javna nabavka je sprovedena sa zakašnjenjem više od 3 meseca	1	
U SKLADU SA ZAKONOM -1.3. javna nabavka je sprovedena najkasnije do 31. marta za tekuću godinu ili je određeno pravno lice zaduženo za monitoring kvaliteta vazduha u poslednje tri godine (i duže) koje ima odgovarajuću akreditaciju	2	
IZNAD STANDARDA -1.3. javna nabavka je sprovedena blagovremeno, angažovano je pravno lice sa odgovarajućom akreditacijom i obezbeđena su sredstva za monitoring SO ₂ , okside azota, PM ₁₀ , PM _{2.5} , prizemni ozon, CO, alergeni polen i teške metale (arsen, kadmijum, živa) u poslednje tri godine (i duže)	3	Grad Kraljevo poverava poslove monitoringa kvaliteta vazduha referentnoj ustanovi Zavodu za javno zdravlje Kraljevo. Ne sprovodi se javna nabavka već se poštujući zakonsku proceduru svake godine obnavlja ugovor o poveravanju ovih poslova, što je učinjeno i za 2021.
Indikator 1.4. JLS sprovodi redovan inspeksijski nadzor nad zagađivačima u svojoj nadležnosti	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 1.4. u planu inspeksijskog nadzora JLS nije predviđen nadzor nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ JLS izdaje odobrenje za izgradnju, odnosno upotrebnu dozvolu i/ili nije predviđena kontrola da li je izvor zagađivanja projektovan, izgrađen i korišćen tako da se poštuju emisije zagađujućih materija u vazduh propisane za dato postrojenje ili aktivnost; nadzor je predviđen nad manje od 50% objekata; u slučajevima uočenih nepravilnosti inspektor nije preduzimao mere	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 1.4. u planu inspeksijskog nadzora JLS predviđen je nadzor nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ JLS izdaje odobrenje za gradnju, odnosno upotrebnu dozvolu ali je plan ispunjen manje od 50%; u slučajevima uočenih nepravilnosti inspektor je preduzimao blage mere koje nisu u skladu sa utvrđenim neregularnostima (npr. izricao novčane kazne u slučajevima kada je trebalo sprovesti strožije mere)	1	
U SKLADU SA ZAKONOM -1.4. u planu inspeksijskog nadzora JLS predviđen je nadzor nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ JLS izdaje odobrenje za gradnju, odnosno upotrebnu dozvolu ali je plan ispunjen manje od 70%; u slučajevima uočenih nepravilnosti inspektor je preduzimao adekvatne mere koje nisu ispunjene ili nisu ispunjene blagovremeno; inspekcija je kontrolisala da li je bilo slučajeva prekoračenja graničnih vrednosti propisanih emisija i izricala mere	2	Iz razgovara sa zaposlenima u gradskoj upravi i sagledavajući dokument dali smo ovu ocenu.
IZNAD STANDARDA -1.4. u planu inspeksijskog nadzora JLS predviđen je nadzor nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ JLS izdaje odobrenje za gradnju, odnosno upotrebnu dozvolu i plan je ispunjen u potpunosti; u slučajevima uočenih nepravilnosti inspektor je preduzimao adekvatne mere i podnosio prekršajne ili krivične prijave; inspekcija je kontrolisala da li je bilo slučajeva prekoračenja graničnih vrednosti propisanih emisija i izricala mere; inspekcija je kontrolisala da li su operateri obezbedili propisana merenja emisija i da li vode evidenciju	3	
Indikator 2.1. JLS ima usvojen važeći plan kvaliteta vazduha	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 2.1. JLS nije izradila (nije usvojila) plan kvaliteta vazduha u periodu 2016 – 2021. iako je vazduh ocenjen kao prekomerno zagađen (III kategorija) ili zagađenje vazduha prevazilazi efekte mera koje se preduzimaju	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 2.1. JLS je izradila plan koji nije usvojen ili se plan ne primenjuje (ispod 50% ostvarenosti plana); plan ne sadrži specifične ciljeve za unapređenje kvaliteta vazduha	1	Lokalna samouprava u Kraljevu je uradila Plan kvaliteta vazduha, ali on nije dobio saglasnost Ministarstva za zaštitu životne sredine. Takođe, grad Kraljevo nema saglasnost na Kratkoročni akcioni plan kvaliteta vazduha I sagledavajući ova dva podatka dajemo ovu ocenu.
U SKLADU SA ZAKONOM -2.1. JLS ima usvojen plan kvaliteta vazduha JLS ali nisu postignuti svi zadati ciljevi	2	
IZNAD STANDARDA -2.1. JLS sprovodi plan kvaliteta vazduha koji je usvojen ili revidiran nakon 2016. godine; ostvareni su zadati ciljevi; plan kvaliteta vazduha je objavljen na veb sajtu JLS	3	

Indikator 2.2. Kvalitet predviđenih aktivnosti i mera u odnosu na postavljene ciljeve	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 2.2. JLS nije izradila plan kvaliteta vazduha; JLS nije identifikovala ključne izvore zagađivanja i zagađujuće materija čije emisije je potrebno smanjiti; nisu utvrđene mere i aktivnosti za smanjenje zagađenja vazduha	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 2.2. mere i aktivnosti za unapređenje kvaliteta vazduha su izrađene ali ne sadrže precizne vremenske rokove, odgovorne institucije i resurse; predviđene mere ne daju rezultate (ne doprinose ostvarenju ciljeva; JLS je identifikovala ključne izvore zagađivanja i zagađujuće materije čije emisije je potrebno smanjiti ali bez preciznih kvantitativnih analiza o stanju kvaliteta vazduha, emisijama i koncentraciji zagađujućih materija	1	Lokalna samouprava ima izrađen Plan kvaliteta vazduha, ali nije dobijena saglasnost od strane resornog Ministarstva. Ako se analizira dokument, a naročito poglavlje V (Akcioni plan) uočićemo da mere nisu najbolje definisane, ne postoje jasni rokovi, jasni indikatori i ne postoje podaci o potrebnim sredstvima za realizaciju predloženih mera. Takođe u analizi stanja korišćeni su zastareli podaci. Sagledavajući ceo dokument dali smo ovu ocenu.
U SKLADU SA ZAKONOM -2.2. mere i aktivnosti za unapređenje kvaliteta vazduha su izrađene i većina mera sadrže precizne vremenske rokove, odgovorne institucije i resurse; predviđene mere doprinose ostvarenju većine ciljeva; JLS je identifikovala ključne izvore zagađivanja; izrađena je kvantitativna analiza stanja kvaliteta vazduha i plan sadrži aktuelne podatke o emisijama i koncentraciji zagađujućih materija	2	
IZNAD STANDARDA -2.2. mere i aktivnosti za unapređenje kvaliteta vazduha su izrađene i sadrže precizne vremenske rokove, odgovorne institucije i resurse; predviđene mere doprinose ostvarenju ciljeva čija se realizacija prati; JLS je identifikovala ključne izvore zagađivanja i predstavila podatke o emisijama i prekoračenjima koncentracija zagađujućih materija; izrađena je kvantitativna analiza stanja kvaliteta vazduha i plan sadrži aktuelne podatke o koncentraciji zagađujućih materija, podaci se redovno ažuriraju i mere i aktivnosti iz plana se unapređuju kako bi bili ostvareni ciljevi	3	
Indikator 2.3. Usvajanje i sprovođenje kratkoročnih akcionih planova zaštite vazduha	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 2.3. JLS nije izradila kratkoročni akcioni plan kvaliteta vazduha iako postoje rizici od prekoračenja koncentracija zagađujućih materija opasnih po zdravlje ljudi; kratkoročni akcioni planovi nisu javno dostupni.	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 2.3. JLS je izradila kratkoročni akcioni plan kvaliteta vazduha ali plan nije usvojen ili nije pribavljena saglasnost nadležnog ministarstva; kratkoročni plan ne sadrži odgovarajuće mere za smanjenje zagađenja; kratkoročni plan nije dostupan na veb sajtu grada/opštine ali jeste na zahtev za pristup informacijama.	1	Grad ima izrađen nacrt kratkoročnog akcionog plana, međutim nije dobijena saglasnost resornog Ministarstva na taj dokument. On poseduje još neke nedostatke vezane za jasno merljive i vremenski ograničene mere koje treba sprovesti..
U SKLADU SA ZAKONOM - 2.3. JLS je izradila i usvojila kratkoročni akcioni plan kvaliteta vazduha i pribavljena je saglasnost nadležnog ministarstva; kratkoročni plan sadrži odgovarajuće (jasne, merljive i vremenski oročene) mere za smanjenje zagađenja; kratkoročni plan je dostupan na veb sajtu grada/opštine.	2	
IZNAD STANDARDA - 2.3. JLS je izradila i usvojila kratkoročni akcioni plan kvaliteta vazduha, pribavljena je saglasnost nadležnog ministarstva; kratkoročni plan sadrži odgovarajuće (jasne, merljive i vremenski oročene) mere za smanjenje zagađenja; sprovodi se redovan monitoring i plan se revidira po potrebi; kratkoročni plan je dostupan na veb sajtu grada/opštine.	3	

Indikator 3.1. Učešće javnosti u izradi planova kvaliteta vazduha	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 3.1. planovi kvaliteta vazduha izrađeni su bez učešća javnosti	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 3.1. javnost je imala mogućnost da dostavi primedbe i komentare na nacrt plana ali primedbe javnosti nisu uzete u obzir prilikom usvajanja plana	1	Formalno pravno je organizovana javna rasprava. Poziv i vreme za dostavljanje sugestija je bilo veoma kratko. Mali broj ljudi se uključio u javnu raspravu. Nažalost nije urađena ozbiljna priprema prilikom izrade ovog plana i zbog manjkavosti (što je očigledno) resorno Ministarstvo nije dalo saglasnost na izrađeni Plan. Pošto nismo došli u posed poziva za davanje sugestija i primedbi u toku javne rasprave za ovaj dokument (ovo se dešavalo u 2020.), dostavljamo link izveštaja sa lokane TV i elektronskog portala. Na raspravi su bili zaposleni u LEAP uil članovi radnog tela. Niko od građana.
U SKLADU SA ZAKONOM -3.1. objavljen je javni poziv za učešće javnosti u postupku izrade plana kvaliteta vazduha; javnost je imala mogućnost da dostavi primedbe i komentare na nacrt plana i organizovana je javna rasprava	2	
IZNAD STANDARDA -3.1. objavljen je javni poziv za učešće javnosti u postupku izrade plana kvaliteta vazduha; javni uvid je trajao najmanje 30 dana; javnost je imala mogućnost da dostavi primedbe i komentare na nacrt plana i organizovana je javna rasprava; primedbe javnosti su uticale na sadržaj plana	3	
Indikator 3.2. Redovnost i kvalitet informacija o stanju kvaliteta vazduha i obaveštavanje javnosti	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 3.2. JLS ne obaveštava javnost o stanju kvaliteta vazduha putem štampanih i elektronskih medija i ne obaveštava građane o prekoračenjima emisija zagađujućih materija koje mogu biti opasne po zdravlje ljudi; Nadležni organ JLS nije dostavio informacije o stanju kvaliteta vazduha za prethodnu kalendarsku godinu Agenciji za zaštitu životne sredine (najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu za godine 2019-2021.); JLS nije objavila godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha (najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu za godine 2019-2021.) i učinila ove informacije dostupnim javnosti	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 3.2. JLS obaveštava javnost samo o prekoračenjima emisija zagađujućih materija koje su opasne po zdravlje ljudi; nadležni organ JLS je dostavio informacije o stanju kvaliteta vazduha za prethodnu kalendarsku godinu Agenciji za zaštitu životne sredine bar za jednu kalendarsku godinu (najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu za godine 2019-2021.); JLS je objavila godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha (najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu za godine 2019-2021.) bar za jednu kalendarsku godinu.	1	
U SKLADU SA ZAKONOM -3.2. JLS putem elektronskih i štampanih medija obaveštava javnost o prekoračenjima emisija zagađujućih materija, objavljuje preporuke za građane u slučajevima prekomernog zagađenja i informiše o planovima kvaliteta vazduha i izrađenim izveštajima; nadležni organ JLS je dostavio informacije o stanju kvaliteta vazduha za prethodnu kalendarsku godinu Agenciji za zaštitu životne sredine (najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu za godine 2019-2021.); JLS je objavila godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha (najkasnije do 28. februara tekuće godine za prethodnu godinu za godine 2019-2021.)	2	Grad Kraljevo putem štampanih i elektronskih medija obaveštava građane o stanju kvaliteta vazduha. Međutim, zbog načina uzorkovanja, ta obaveštenja su sa zakašnjenjem od nekoliko dana i prosto nemaju većeg značaja jer samo zagađenje (ekstrem) traje par dana i posle se smanjuje. Grad dostavlja informacije Agenciji za zaštitu životne sredine i Gradsko veće usvaja godišnji izveštaj o kvalitetu vazduha.
IZNAD STANDARDA -3.2. JLS putem elektronskih i štampanih medija, i preko veb sajta grada/opštine, redovno obaveštava javnost o prekoračenjima emisija zagađujućih materija, objavljuje preporuke za građane u slučajevima prekomernog zagađenja i informiše o uspešnosti u realizaciji planova kvaliteta vazduha i izrađenim izveštajima; nadležni organ redovno dostavlja informacije o stanju kvaliteta vazduha za prethodnu kalendarsku godinu Agenciji za zaštitu životne sredine i redovno na svom veb sajtu objavljuje godišnji izveštaj i mesečne izveštaje o stanju kvaliteta vazduha; izveštaji sadrže podatke o prekoračenjima graničnih vrednosti emisija zagađujućih materija.	3	

Indikator 3.3. Jačanje javne svesti, edukacija i podrška građanima	OCENA	Dodatne informacije koje su bitne za razumevanje ocene
NEPRIHVATLJIVO - 3.3. JLS uopšte ne izdvaja sredstva za finansiranje udruženja koja se bave zaštitom vazduha u periodu 2019-2021; informacije o stanju kvaliteta vazduha se ne objavljuju; izveštaji o stanju kvaliteta vazduha nisu dostupni na osnovu zahteva za pristup informacijama od javnog značaja; ne sprovode se kampanje za podizanje javne svesti o značaju zaštite vazduha	0	
ISPOD ZAKONSKOG MINIMUMA - 3.3. sredstva za finansiranje udruženja koja se bave zaštitom vazduha obezbeđena su samo za jednu godinu ili nisu obezbeđena uopšte; informacije o stanju kvaliteta vazduha se objavljuju ali bez jasnih podataka o najvećim izvorima zagađivanja i prekoračenjima emisija ili se ne objavljuju	1	
U SKLADU SA ZAKONOM -3.3. U budžetu JLS (bar za 2020 i 2021.) izdvojena su sredstva za finansiranje udruženja koja se bave zaštitom vazduha; JLS objavljuje informacije o stanju kvaliteta vazduha, bar na godišnjem nivou, sa podacima o prekoračenjima emisija; na veb sajtu grada/opštine dostupni su bar godišnji izveštaji o stanju kvaliteta vazduha	2	Grad kraljevo izdvaja sredstva z afinsiranje projekata OCD koja se bave zaštitom životne sredine. Takođe, grad Kraljevo na svojoj web stranici objavljuje podatke o stanju kvaliteta vazduha (doduse sa zakašnjenjem) i usvaja godišnji izveštaj o kvalitetu vazduha.
IZNAD STANDARDA -3.3. U periodu 2019-2021. JLS je redovno organizovala javne kampanje za unapređenje javne svesti o značaju zaštite vazduha, svake godine je obezbedila sredstva za finansiranje projekata udruženja sa ciljem unapređenja javne svesti i informisanosti građana o zaštiti vazduha; mesečni izveštaji o stanju kvaliteta vazduha su dostupni na veb sajtu grada/opštine; JLS je organizovala obuke za zaposlene u oblasti zaštite i unapređenja kvaliteta vazduha	3	

Ova analiza je nastala u okviru projekta "Zeleni inkubator", koji sprovode Beogradska otvorena škola, Mladi istraživači Srbije i Inženjeri zaštite životne sredine uz finansijsku podršku Evropske unije i Fondacije Fridrih Ebert. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju zvanične stavove Evropske unije i drugih donatora za njih je isključivo odgovoran autor.